

prof. PhDr. Zuzana Bohušová, PhD. zuzana.bohusova@umb.sk
Katedra germanistiky

Oponentský posudok habilitačnej práce

Habilitantka: PhDr. Anita Huťková, PhD.

Názov práce: Všeobecnolingvistické aspekty prekladu

Odbor habilitačného a inauguračného konania: všeobecná jazykoveda

Pracovisko: Katedra slovenského jazyka a komunikácie FF UMB

Posudzovaná habilitačná práca je deklarovaná ako priesečníková s ambíciou rozvíjať evergreenovú líniu všeobecnej jazykovedy a translatológie v ich vzájomných interdependenciách a obohacujúcich poznatkových tenziách. Na podloží doterajších mnohoročných výskumných počínov habilitantka analyticky-syntetizujúcim spôsobom a argumentačne zrelým štýlom prezentuje erudovanú mozaiku vedeckého poznania s jasne rozoznateľnou osobnou nótou. Ako vysoko pozitívne charakteristikum hodnotím precíznu a obsiahlu prácu s odbornou literatúrou, na ktorej habilitantka stavia, kriticky ju reflektuje a selektívne kombinuje vo vlastnom utilitárnom a pragmatickom moduse. V poetickosti alebo zvýšenej emotívnosti či exemplifikáciách sa odzrkadľuje skorší štýl vedeckého formulovania, ale posudzovaná habilitačná práca ako celok reprezentuje typický odborný autorkin idiolekt slovakistiky, hungaristiky a translatologičky (uvádzam to o.i. ako odkaz na výrazový idiolekt autorov, o ktorom je v práci tiež reč).

Pri čítaní práce som sa zamerala na odkrývanie zjednocujúcej myšlienkovvej "nite", ktorá by nás previedla cez rôznorodosť etablovanej alebo inovovanej terminológie a cez množstvo teórií a aproximácií k objektu výskumu. Teda hľadaním hladkej cesty vedeckého približovania sa k podstate osvetľovaných javov využívam individuálnu interpretáciu v najpôvodnejšom zmysle slova.

Súbor publikovných vedeckých prác je zrevidovaný podľa zjednocujúceho cieľa a doplnený o všeobecno-lingvistickú optiku. Metodicky uprednostňuje transversálny a nepolarizačný, nebinárny prístup k matérii. V translačných výskumoch na osi VT – CT je práca lokalizovaná dôsledným sústredením sa na translát (hlavne) v literárnej recepcii, teda na umelecký translát a na jeho špecifiká, ďalej na komunikačné opcie v cieľovej kultúre, ako aj na výrazové kategórie (ako jedno z ťažísk slovenskej teórie prekladu). Výskumu dobre slúži zavedenie kolokácie translačný komunikát ako produkt, ktorý je pre svoju typickú imanentnú multilevelovosť niekedy označovaný aj ako superznak (Umberto Eco, s. 13). Potvrďuje to tiež „ubiquitný, ubikvitárny”

(nem. ubiquitär, angl. ubiquitous, lat. ubique), resp. omniprezentný a hybridný diskurz, v centre ktorého funguje. Teda literárno-prekladový diskurz recepcie je všeobecne prítomný, ale zreteľný je len pre tých, ktorí nielen hľadajú, ale aj vidia.

Problematika tzv. štandardného prekladu (myslia sa štandardy/nároky/požiadavky pri preklade?) má pravdepodobne širšie nadjazykové a nadlingvistické stanovenia kritérií, ktoré by sa možno dali zhrnúť pod pojem profesionality. Pripomínam, že evalvácie sa v praxi obyčajne nezvŕhujú priamo na translát, ale na poskytovateľov translačnej služby, ale táto problematika otvára ďalšiu súvisiacu a obrovskú kapitolu očakávaní, resp. normovania kvality, nie však pre oblasť estetiky, ale odborného prekladu.

Nakoľko analyzované preklady od známeho maďarského autora Pétera Esterházyho, zaradeného do literárnej moderny, ktorá chce provokovať a nabúravať zaužívané hranice, sú skúškou prekladateľských kompetencií, je logické habilitantkinu nastolenie otázky kreativity prekladateľa, slobody a práva modifikovať, dopĺňať a rozvíjať translát. Tieto časti v habilitačnej práci majú znaky kritiky prekladu, ako aj výskumu neustáleho dialógu prekladateľky so spisovateľom a s virtuálnym čitateľom slovenského prekladu. Hybridná estetika originálu (štýly, lexika, jazyky, príznakovosti, dynamiky), hraničiaca s bizarnosťou a trúfalosťou (s. 79) nechá otvorenú otázku o (ne)možnosti zachytiť všetky príznaky z VT v CT; habilitantka to označuje ako "Ohňostroj výrazových kategórií, chvíľami chaos."

Posudzovanú habilitačnú prácu dr. Anity Huťkovej pokladám za kvalitný výstup a relevantnú základňu pre habilitačné konanie. Ponúkam podnety do diskusie:

1. Zhrnutie všeobecnolingvistických aspektov prekladu ako procesu i ako produktu
2. Navrhujem uvažovanie v línii: intersemiotika – interlingválnosť – intertextualita – interikonicitá, nakoľko v centre pozornosti je literárny prekladový artefakt.
3. Za podnetné by som pokladala tematizovanie „trojnožky“ skopos verzus účinok verzus intuitívna štylistika.
4. Možnosti a limity, ktoré ponúka/signalizuje lingvistika translátov. Podiel (a príčiny) neprirodzenosti, cudzosti, atraktívnosti či defektnosti, hybridnosti a pod., aký je akceptovaný a ešte akceptovateľný.

Posudok na habilitačnú prácu PhDr. Anity Huťkovej, PhD. som vypracovala na základe vymenovania za oponentku predsedom Vedeckej rady FF UMB doc. Mgr. Martinom Schmidtom, PhD. zo dňa 29.10.2020. Po úspešnej obhajobe navrhujem kandidátke udelenie vedecko-pedagogického titulu docentka v odbore habilitačného a inauguračného konania všeobecná jazykoveda.

Banská Bystrica 29.12.2020

prof. PhDr. Zuzana Bohušová, PhD.